

ítélnék az Izrael tizenkét nemzetségén". Amit most az ő nevéért elhagytak, azt sokszorosán visszakapják. Ez nem valamely általános Paradicsom leírása, önkényesen kieszt minden elképzelhető örömmel, amint azt Mohamed a maga híveinek ígérte. Amit Jézus itt tanítványainak ígért, az a hitengedelmesség, és pedig itt éppen a tanítványok hitengedelmességének területére esik; éppen annak kell majd Jézus leleplezett dicsőségének visszfényében nyilvánvalóvá lennie, amit most homályban, külső-belső támadásban, a pusztá hit sötétségében, azaz a világ és a saját világiasságuk sötétségében tesznek. Ez a megnyilvánulás majd abban fog állani, hogy ők, a nyomorúságos halászok, vámszedők és bűnösök ott, ahol most, de csak éppen most a világtörténelem u. n. nagyságai, az emberiség gondolt, de csak éppen gondolt hősei és vezérei állanak, ítélnék Izrael tizenkét nemzetségén. S amit most hitük közben elveszítenek és el kell vesztetniök, azt el nem vett, megsaporodott és megnagyobbodott valóságban fogják visszakapni. Az az ő pénzük, bérük, hogy azok lesznek, amire hitükben rendeltettek. Menjünk tovább: ha a mi hitünk és pedig az Úrban való hitünk engedelmesség, akkor nekünk is szabad ezeknek lennünk. Nem apostoloknak, hanem — és ez nem kevesebb, csak egyéb annál — annak, amire az Úrban való hitben, — ha ez csakugyan a mi hitünk — rendeltettünk. Azután majd nem a fantasztikus Paradicsom és örökös halleluja-éneklés felé, hanem a mi hívő életünk tulajdonképpen tartalmának megnyilvánulása felé haladunk, mely a bűnbocsátó és üdvözítő Isten előtt már most nyilvánvaló, előttünk azonban és minden ember és az angyalok előtt is, most elrejtett, — a felépülés kijelentése felé, amelynek a hitben való állandó leépítésben kell rajtunk beteljesednie. A cél, bér és fizetés éppen az, hogy magunkon és más teremtményeken éppen azt szabad néznünk, amit most, mint hitben elrejtett, hozzáférhetetlen és érthetetlen magas üzenetet, csak hinni tudunk: hogy mi azok leszünk, amiről most csak tulajdonképpen lényegünknek, bűneinknek megbocsátása ígéretében szerezhünk tudomást. Attól, hogy vajjon székben, vagy csak székecskében ülünk-e, attól éppen semmi se függ. S vajjon ez a tulajdonképpen tartalom, mely felé a hit halad, ismét más és új munka-e, mely a hitben való engedelmességhez második és későbbi munkaképpen kapcsolódik? Ha olvassuk, közel állunk e gondolathoz, hogy az apostolok az újjászületéskor éppen apostoli hivatásuknak hasonló

folytatását nyerik el. Jobban megértjük-e ezt, ha azt mondjuk, hogy a maga sajátosságában és tisztaságában végzett munkán kívül, más és második munka nincs? Ez a sajátosság és tisztaság azonban csak Isten előtt nyilvánvaló, előttünk csak bekövetkezendő, jövődől. Nem tudjuk már, mit mondunk, ha a bibliával ezt mondjuk: „örökélet.” Pedig a másik irány felé éppen ez a szó igazít minket. Éppen eleget, talán már sokat is. Aki nek van füle a hallásra, hallotta. Nem azt, amit erről mondtak, hanem amit erről az írás mond. Az igazság ez: a bér: a hit bére; a cél, melyhez ez az út — a hit útja — vezet: *ennek* a munkának — a hit munkájának — a koronája. Másról ezt nem mondja, még a legjobb cselekedetről sem; a hit munkájáról azonban *mondja*. A hitről állandóan azt tartják, hogy öröm. Ha ezt a hit pusztá jelenlétére mondják, akkor az: frázis. Ugyanis a hit jelenléte: szenvedés és küzdés, „a napnak terhe és hősege” annál inkább, minél igazabb a hit. „Az igazaknak *reménysege* öröm” (Példab. 10, 28). Alázatos és egyuttal okos dolog lenne, ha ezt a megígért 10 pénzt nem szégyelnők, hanem ezzel vigasztalnók magunkat. Az Úr ezt a vigasztalást megadja. Az Urat rosszul ismerte meg és bizonyára nem az Úr szőlőjében dolgozott, aki olyan nagyon számít a maga 10 pénzére.

Most azonban, ha mindent meg akarunk hallgatni, ne sajnáljuk a fáradságot, hogy még egy másik irányban is felfigyeljünk. Alapigénkben kétszer hallottunk az elsőkről, akik utolsók, és az utolsókról, akik első lesznek. Közöl van a szőlőmunkások példázata, a történet a csodálatos munkaadóról, aki a munkásokat, akik neki egész nap dolgoztak, azzal lepi meg, hogy nekik is, de nemcsak nekik, hanem a másoknak is, akik sokkal később, egy része pedig egész későn, állottak munkába, a megegyezett bért adja; a történet a korai és szorgalmas munkások zúgolódásáról és a Mester magyarázatáról, hogy a gazdának ez jogában áll és amikor az utolsóval is jól bánik, egyáltalán nem cselekszik igazságtalanul. Az elsőkről és utolsókról szóló íge e példázat szerint azt jelenti, hogy az elsőkből lesznek utolsók, az utolsókból első, tehát első és utolsó egyformák lesznek. Van az új-testamentomban egy hely (Luk. 13, 30), hol ennek az ígének más értelme van. Itt azonban biztosan ez az értelme. A hit bére, ha a hit munkáját igazán végzi az ember, mindenki számára egyforma. Az apostoli szék is, bár más és különös, de nem jobb és nem gazda-